

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

fotograferede af J. F. Busch : med tilhørende
Text.

Titel | Title:

Danske, slesvigske og skaanske Prospekter

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kbh., 1865

Fysiske størrelse | Physical extent:

[46] s. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

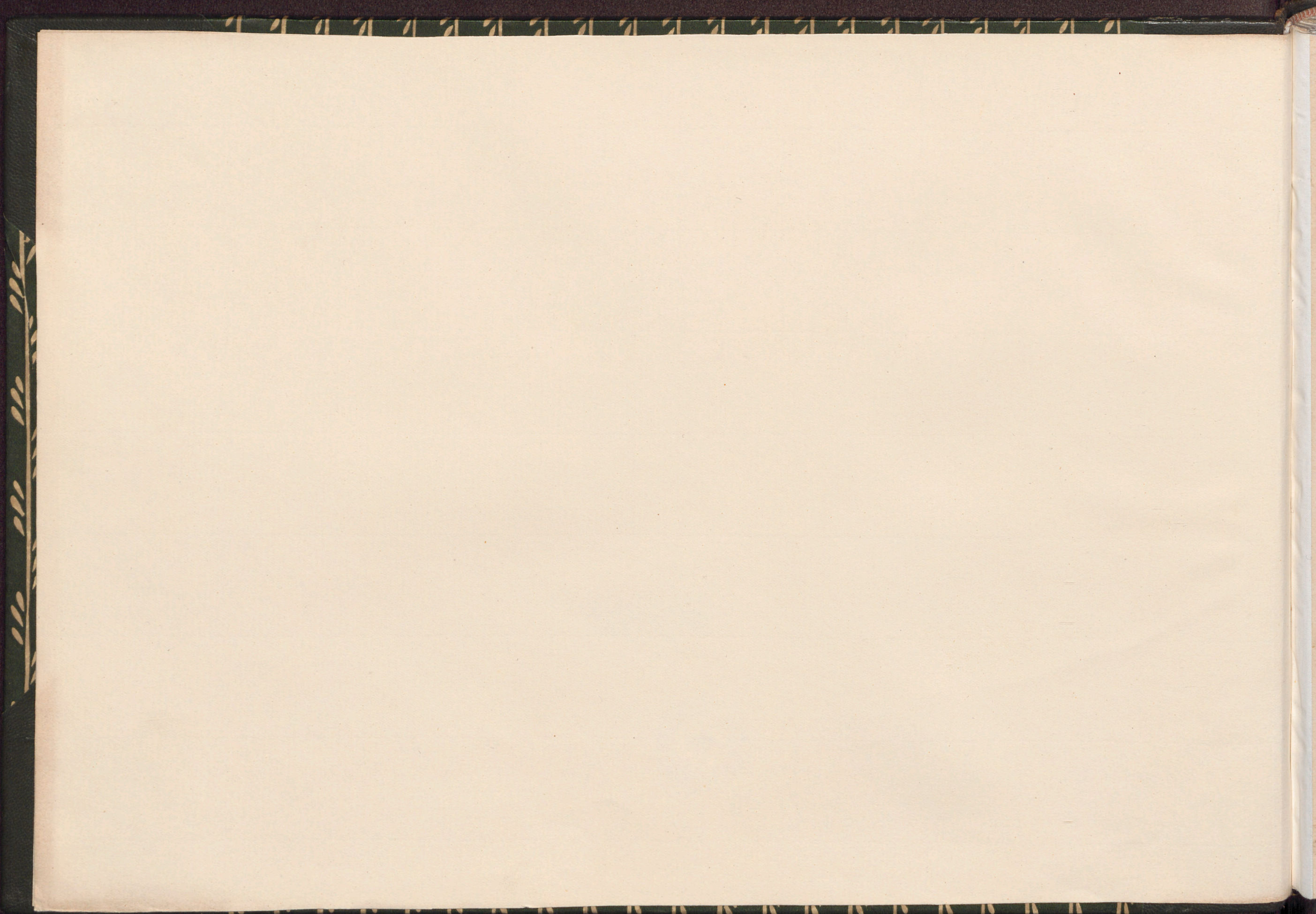

32 - 42

Two- Fol.

DANSKE, SLESVIGSKE OG SKAANSKE PROSPEKTER.

FOTOGRAFEREDE AF MALER J. F. BUSCH.

MED TILHØRENDE TEXT.

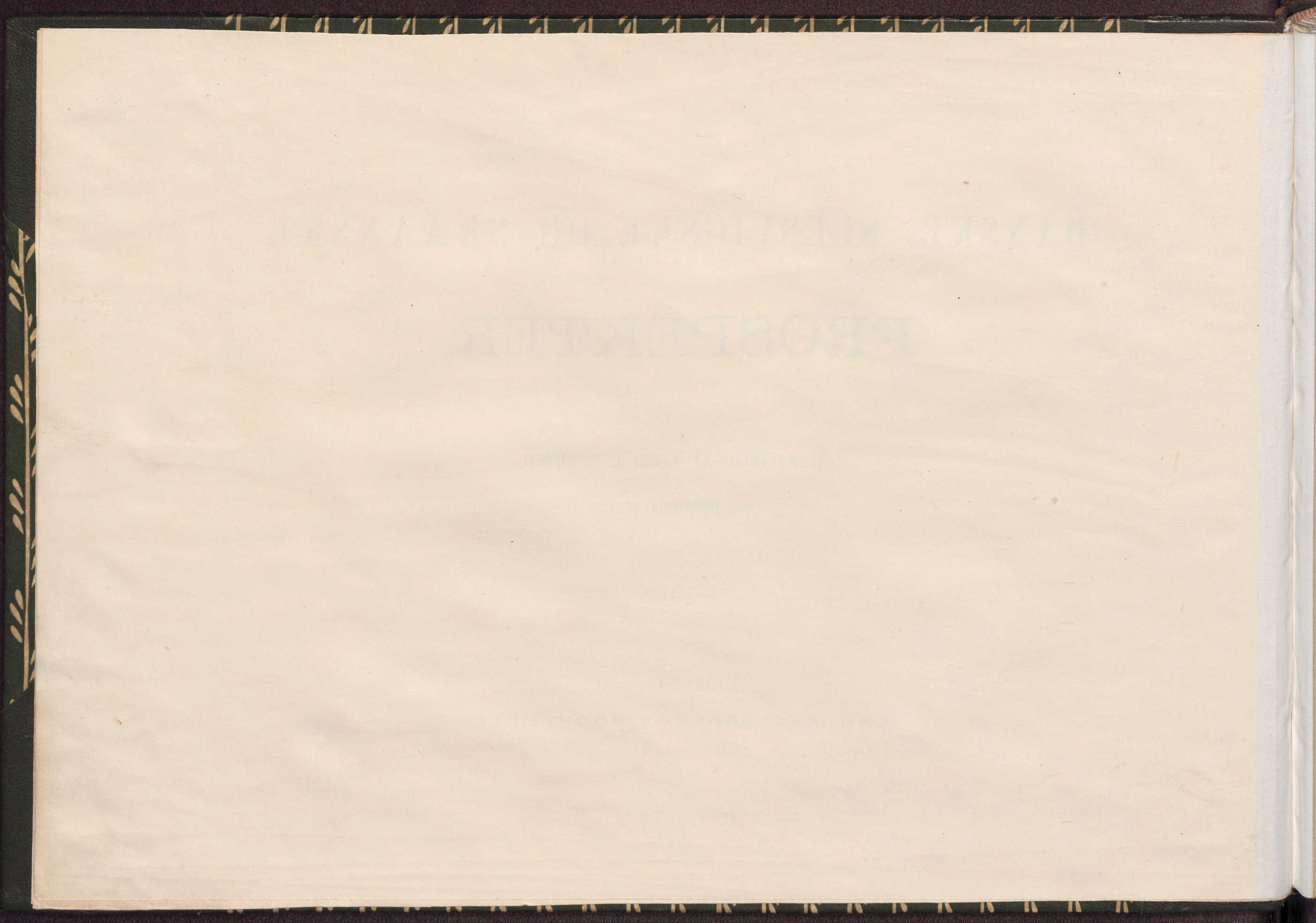
I. Bind.

1940.1/52

KJÖBENHAVN.

CHR. FALKENBERGS BOGHANDEL.

THIELES BOGTRYKKERI.

DANSKE, SLESVIGSKE OG SKAANSKE PROSPEKTER.

FOTOGRAFEREDE AF MALER J. F. BUSCH.

MED TILHØRENDE TEXT.

1ste HEFTE.

KJØBENHAVN.

CHR. FALKENBERGS BOCHANDEL.

THIELES BOGTRYKKERI.

2

Herlufsholm og Sorø, saa nær beliggende ved hinanden og saa lige i Formaal, kunne med Rette være med til at beile om Prisen, naar der skal vælges mellem Danmarks interessanteste Punkter. En rig Natur og ophøiede Minder ere deres fælles Eie, og skulde endog Sorø ved sin yndige stille Sø staae over hiin, der kun krandses af et ilende Vandløb, skulde Absalons og hans stolte Slægts Navn end ved større Bedrifter trænge Herluf Trolles tilside, saa har man i den firfløiede Klosterbygning med sin Kirke, høie Gavle og hvælvede Rum, der nu bærer Herlufs Navn, en Overleverelse fra den fjernere Tid, da Benedictinermunkene anlagde Klosteret ved Suusaaen i de skønne Skove, der endnu pryde Egnen, og kaldte det efter disse.

Ved Reformationen kom Skovkloster under Kronen, der atter bortbyttede det med Hillerødsholm, saaledes som den steenhugne Skrift over Frederiksborgs ydre Port endnu den Dag idag ommelder:

Frederik then anden god och from
hans Naade gjorde thette Bytthe
Ath Hyllersholm under Kronen kom
och herlof til Skougkloster flitthe
1560.

Den tappe og ædle Herluf Trolle og hans elskelige Hustru Birgitte Gøye oprettede nu ved Fundats af 23de Mai 1565 Skovkloster, som efter Herluf fik sit nuhavende Navn (ved Siden af hvilket det dog endnu af Bønderne i Egnen ofte kaldes Klosteret) til en Skole for »menige Ædlinge og andre ærlige Mænds Børn i Danmarks Rige til Lærdom og gode Sæder«.

Den 25de Mai 1865 høitideligholdt Skolen sin trehundreaarige Fødselsfest ved en skøn kirkelig Høitidelighed i den ædle gamle Kirke, der tilligemed Stifternes Gravminder i samme forinden var bleven smukt restaureret. Rundt om fra hele Landet var til den skønne Mindefest Herluvianerne komne sammen, og mange af Landets Ypperste sluttede sig til dem. Ved Festmaaltidet blev afsunget en Sang af G. Rode, der paa en saa gribende Maade skildre de ædle Skikkelser, der reiste denne Stiftelse, som nu blomstrer som ingensinde før, at den vistnok vil atter og atter læses med Interesse, naar Blikket har dvælet ved de her givne tvende Billeder af Herlufsholm, som vise:

Den restaurerede Kirke og den ene Fløi af Klosterbygningen og
Den nyere Skolebygning fra dette Aarhundrede, Klosterbygningen og
Kirken, samt Suusaaen og Broen derover i Forgrunden.

p.

Den rige Ridder sad med sin Hustru i Hal,
Alt var dem Lykken god fra Morgenstunden;
De kunde smykket Hallen med Filsbeen og Korall
Og gyldne Fløje reist af Klostergrunden;
Og ladet Hornet lyde, hvor der spilled Hjort og Hind,
Og ladet Vinen springe, naar der strømmet Gjæster ind,
Mens Dandsen gik saa let igjennem Lunden.

Dog ej de vilde bryde den gamle Kloster-Ro,
Thi helligst var dem Aandens stille Flammer;
Og Hvem de havde skjænket deres brændende Tro,
Det hørte lønlig Borgens Bedekammer;
Og daled Sol i Vester under Aftenklokkens Klang,
Da mødtes Psalmetonen med Nattergalens Sang
Og signed Freden under Bogens Stammer.

Da steg saa from en Tanke op i de Tvendes Bryst:
Et Fredens Hjem skal disse Skove være,
Og her skal sene Tider fornemme Herrens Røst
Og bøje deres Knæ til hans Ære! —
Og Aanden gav dem Syner, saa frydefuldt de saae
De vxlende Slægter til Klosterskolen gaae
Og mod det Høje Lovsangstonen bære.

Længst Riddersmanden blegned af sin Vunde saa rød,
Han hviles under Marmor hiint hvide;
Længst har hans blege Rose sovet Sønnen saa sød
Og ventet Dagens Komme ved hans Side;
Men Klosterskolen rejser sig i Fredskovens Ly,
Og hvergang Bogen grønnes, er deres Ære ny,
Alt medens Hundredaarene de skride.

Foruden de tvende Afbildninger af Herlufsholm gives her et Billede af den interessante gamle Herregaard Borreby tæt ved Skjelskjør, saaledes som den opførtes Aar 1556 af Cantsler Johan Friis, der døde Aar 1570 efter i 50 Aar at have tjent 4 Konger i Danmark. Øverst seer man Pladsen til Skydehullerne under de i den tidlige Middelalder for faste Bygninger eller »Fæster« sædvanlige Makekoulis, der endnu længe efter bleve bevarede som en Bygningsprydelse. De spidse Tage og Karnapperne ere ogsaa eiendommelige for denne Periode, medens de dog ogsaa bevaredes for det Udviklingstrin i den verdslige Bygningsstil, som man har benævnet efter Christian den Fjerde.

p.

SKOLEBYGNINGEN.

PHOTOGRAPHEREDT AF MALER I. P. BUSCH.

FORSTANDERBOLIGEN.

HERLUFSHOLM

ENERET.

PHOTOGRAPHEREDT AF MATER I P. BUSCH

HERLUFSHOLMS GAMLE HOVEDBYGNING.

ENERKET.

PHOTOGRAFERET AF MALER L. P. BUSCH.

HERLUFSHOLMS KIRKE

ENERET

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH

BORREBY

ENERET.

SUBSCRIPTIONS-INDBYDELSE.

Undertegnede tillader sig herved at indbyde til Subscription paa:

Danske, slesvigske og skaanske Prospekter,

fotograferede af Maler **J. F. Busch.**

Med tilhørende Text.

Denne Samling vil komme til at indeholde et passende Udvalg saavel af Landskabsbilleder, der egne sig til at optages, som af de interessanteste Kirker, Slotte, Herregaard
ruiner og andre mærkelige Bygninger, Mindesmærker o. s. v. Hver 6te Uge udkommer et Hefte med 3 smukt udførte Fotografier opklæbde paa tykke Cartons og ledsagede af en kortfatt
ledende Text, og i hver Aargang ville de ovenfor omtalte forskellige Arter blive saavidt muligt ligeligt repræsenterede. Prisen er ansat til 1 Rdl. 48 Sk. pr. Hefte og Subscription
bindende for en Aargang eller 8 Hefter, hvorimod enkelte Hefter og Blade kun leveres til en forhøiet Priis.

Subscription modtages i alle Boglader samt hos undertegnede Hovedkommissionair.

CHR. FALKENBERGS BOGHANDEL,

Store Kjøbmagergade 17.

Efterat have gjort os bekendt med de af Hr. Fotograf og Maler Busch i Nestved fremlagte Proveblade paa „**Danske, slesvigske og skaanske Prospekter**“, er det os en Fornøiel
bevidne, at de røbe kjendeligt Talent hos ham baade til at fotografere og til at benytte Fotografien i Kunstens Tjeneste, idet navnlig Standpunktet i Reglen er saa vel valgt, at ma
ruden en tydelig Fremstilling af Hovedgjenstanden tillige faaer et smukt og samlet Billede af det Hele. Det skulde derfor ogsaa glæde os, hvis Hr. Busch's Foretagende maatte nyde de
remgang, det tilvisse fortjener.

Kjøbenhavn, den 15de November 1865.

Herholdt,

Professor.

F. Meldahl,

Professor.

J. J. A. Worsaae,

Etatsraad, Directeur.

DANSKE, SLESVIGSKE OG SKAANSKE PROSPEKTER.

FOTOGRAFEREDE AF MALER J. F. BUSCH.

MED TILHØRENDE TEXT.

2 HEFTE.

KJØBENHAVN.

CHR. FALKENBERGS BOCHANDEL.

THIELES BGGTRYKKERI.

Til Herlufs gamle Borg knytter sig naturlig Tanken om Ridderens ældre Herresæde — det nuværende Frederiksborg. Ved sit Giftermaal med Birgitte Gøye var Herluf Trolle kommen i Besiddelse af Hillerøds-holm, som han ved et Mageskifte af 1ste Juli 1560 bortbyttede til Kong Frederik II. for Skovkloster, og Kongen begyndte strax at ombygge det gamle Riddersæde til en Kongeborg, som han gav Navn efter sig.

Frederik II. fattede snart Forkjærlighed for sit nye Slot i den deilige Egn med sine fiskerige Søer og vidtstrakte Skove; han opholdt sig jevnlig paa sit Frederiksborg, og her fødte hans Dronning Sophie — den 12te April 1577 — sin ældste Søn, Danmarks og Norges navn-kundigste Konge af den oldenborgske Stamme, Christian IV. Faderens Kjærlighed til det Slot, han havde opført, fremtraadte med dobbelt Styrke hos Sønnen for hans Fødested; og ikke længe efterat han selv havde tiltraadt Regjeringen, fattede han den Beslutning at ombygge det i en skønnere Skikkelse. Det nuværende Slots Opførelse falder i Aarene 1602—21, i den første lykkelige Periode af Christian IV.'s Regjering for den uheldige Deeltagelse i Trediveaarskrigen, da Landets Finantser vare i en saare blomstrende Forfatning. Aarstal fra det nævnte Tidsrum findes mange Steder anbragte paa Slottet; paa de to lavstammede Taarne, der ere tilbage fra Frederik II.'s Slot, og hvoraf det ene sees paa vort Billede, findes tilligemed denne Konges Symbolum Aarstallet 1562. En stor Deel af Christian IV.'s daadrige Liv er knyttet til Frederiksborg; her tilbragte han baade et lykkeligt Ægteskab med sin elskelige Dronning Anna Katharine og efter hendes Død et mindre lykkeligt med Kirsten Munk; her fandt baade hans morganatiske Forbindelse med den 17aarige Adelsfrøken Sted og hans Skilsmisse fra hende 14 Aar efter; her fødtes

5 af hans Børn, blandt hvilke den berømte Eleonore Christine Ulfeld; og her tilbragte Kongen sin sidste Levetid, indtil han den 21de Februar 1648 dødssyg lod sig føre til Kjøbenhavn, hvor han Ugedagen efter døde paa Rosenborg. Ogsaa de næstfølgende danske Konger holdt jevnlig Hof paa Frederiksborg, og Frederik III. havde her den svenske Konge Carl Gustav til Gjest faa Dage efterat denne havde berøvet ham Tredie-delen af hans Rige ved Freden i Roskilde. Men i en senere Periode stod Slottet ubeboet, indtil det strax efter Frederik VII.'s Thronbestigelse blev denne Konges kjæreste Opholdssted.

Slottet ligger tæt op til Hillerød Kjøbsted, fra hvilken Side Billedet fremstiller det. Det er bygget paa 3 ved Broer forbundne Holme i en Sø, som derefter benævnes Slotsøen. Af Slottets 11 Taarne træder det mægtige Porttaarn, ogsaa kaldet Fangetaarnet, frem paa vort Billede længst tilhøre. Hovedbygningen med sine 6 Taarne stiger umiddelbart op af Vandet, 4 Etager høj, i 3 Fløie, som paa den fjerde Side ere forenede ved et Galleri: Kongefløien, Prindsessefløien og Kirkefløien. Ovenover Kirken var Riddersalen med det berømte herlige Loft, og i Slottets Værelser og Gange opbevaredes en Maleri-samling, meest Portraiter af fyrstelige Personer og berømte danske Mænd og Qvinder, som udgjorde en af Danmarks Nationalskatte. Paa nogle Portraiter nær, som reddedes og indsendtes til Rosenborg, gik alt dette tilgrunde ved den forfærdelige Ildebrand, som gennemrasede Slottets Hovedbygning Natten til den 17de December 1859 og kun lod de nøgne Mure staae tilbage. I det Ydre er Slottet siden gjenreist, og det staaer nu, med Undtagelse af Marmorgalleriet ved den indvendige Side af Kongefløien, ganske som forhen at see til, som en smuk Skal,

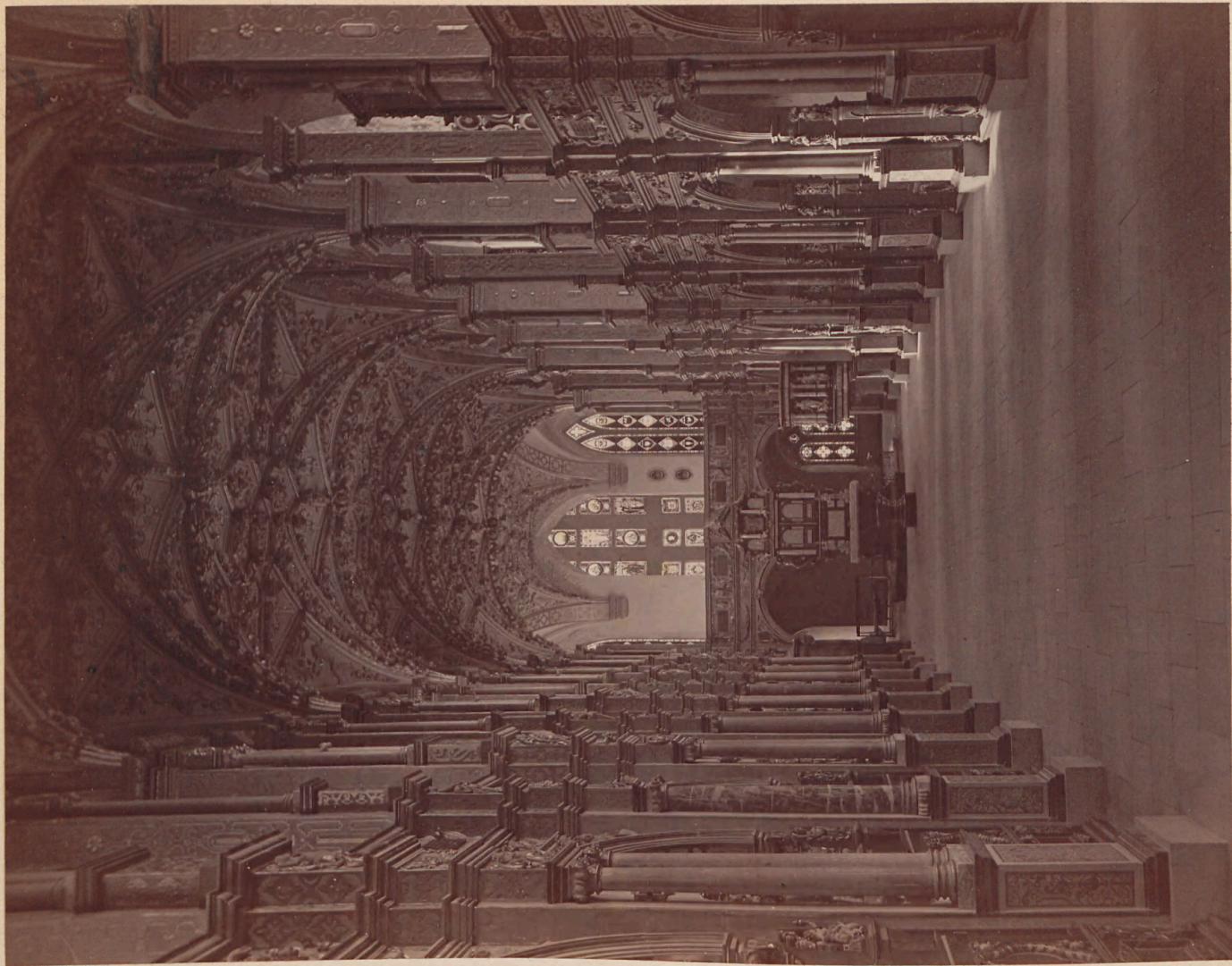
men — paa en enkelt Undtagelse nær — uden Indhold. Men Skallen er jo ogsaa, hvor Talen er om et arkitektonisk Mindesmærke, noget nær det Væsentligste, og et Indhold kan vel komme, naar lykkeligere Tider med Guds Hjelp engang igjen maatte oprinde for vort Land.

Den nysnævnte Undtagelse er den prægtige Slotskirke, som det næste Blad fremstiller. Kirken var den Deel af Slottet, som Ilden sidst naaede, og der var altsaa tilstrækkelig Tid til at bortflytte dens kostbare Prydelser, Alter og Prædikestol, samt de store Væggemalerier. Efterat have nedbrændt Christian IV.'s berømte Bedekammer og det ovenover værende Orgel standsede Ilden her i Kirkens nordre Ende, og den øvrige Deel af Kirken med Undtagelse af Hvælvingerne blev i det Hele ubeskadiget. Det var saaledes muligt at bringe denne Slottets skønneste Deel tilbage til dens oprindelige Skikkelse, og Frederiksborg Slotskirke staaer nu atter, hvad enten man tager Hensyn til den herlige Architektur eller til den Rigdom af Forgyltning og Zirater, den Samling af Kunstværker og Kostbarheder, som den indeholder, uden Lige i hele

Norden. I historisk Henseende er Slotskirken mærkelig som de danske Kongers Kroningskirke i Souverainitetsperioden. Efterat dens Restauration var fuldendt — kun med Undtagelse af Bedestolen, paa hvis Udstyrelse der nu arbeides — blev den høitidelig indviet den 28de August 1864 i Kong Christian IX.'s og den kongelige Families Nærværelse.

I Slottets umiddelbare Nærhed bleve flere Bygninger opførte, der for længe siden ere forsvundne, med Undtagelse af den ældste, Badstuen, der er bygget af Frederik II. samtidig med det første Frederiksborg og altsaa ældre end det nuværende Slot. Denne smukke Bygning paa to Etager med Taarn og Spiir ligger lidt nordvest for Slottet paa en Landtunge imellem to i Frederik VII.'s Tid udgravede Søer, omgivet af herlige Skovpartier. Dens Bestemmelse ligger i Navnet, og om de luxuriøse Badeindretninger, der forefandtes i den tidligste Tid, ere endnu adskillige Optegnelser bevarede. Efter mange Aars Forfald er Badstuen i vor afdøde Konges Regjeringstid med stor Omhu bleven restaureret og gjen-givet sin oprindelige ydre Skikkelse.

J. K.

PHOTOGRAFERET AF MALER I. P. EUSCH.

FREDERIKSBORGS SLOTSKIRKE

ENERET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I.F. BUSCH.

BADSTUEN

ENERET.

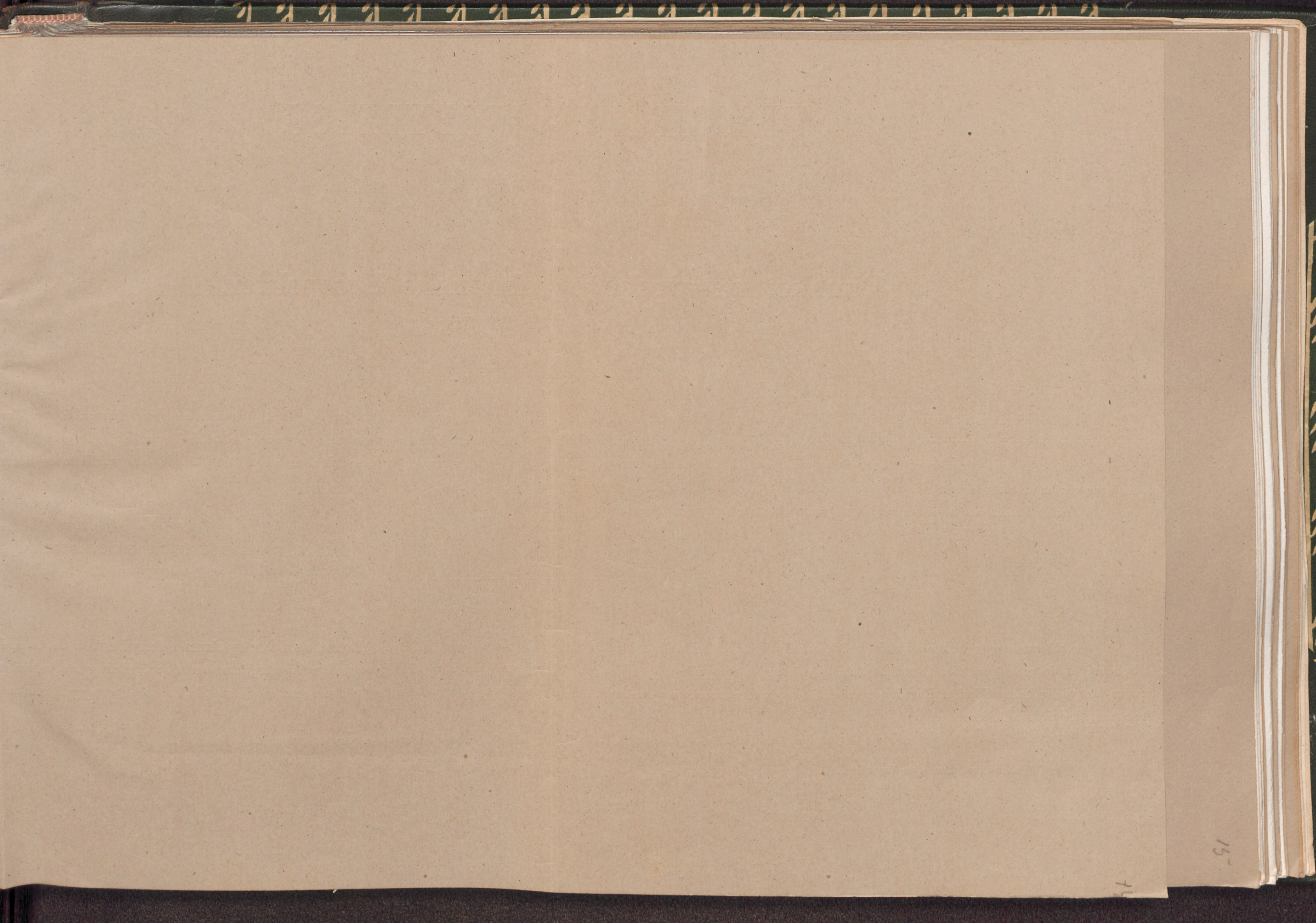

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BÜSCH.

FREDERIKSBORG SLOT

•
ENERET.

SUBSCRIPTIONS-INDBYDELSE.

Undertegnede tillader sig herved at indbyde til Subscription paa:

Danske, slesvigske og skaanske Prospekter,

fotograferede af Maler **J. F. Busch.**

Med tilhørende Text.

Denne Samling vil komme til at indeholde et passende Udvalg saavel af Landskabsbilleder, der egne sig til at optages, som af de interessanteste Kirker, Slotte, Herregaae Ruiner og andre mærkelige Bygninger, Mindesmærker o. s. v. Hver 6te Uge udkommer et Hefte med 3 smukt udførte Fotografier opklæbde paa tykke Cartons og ledsagede af en kortfa veiledende Text, og i hver Aargang ville de ovenfor omtalte forskellige Arter blive saavidt muligt ligeligt repræsenterede. Prisen er ansat til 1 Rdl. 48 Sk. pr. Hefte og Subscription er bindende for en Aargang eller 8 Hefter, hvorimod enkelte Hefter og Blade kun leveres til en forhoiet Priis.

Subscription modtages i alle Boglader samt hos undertegnede Hovedkommissionair.

CHR. FALKENBERGS BOGHANDEL,

Store Kjøbmagergade 17.

Efterat have gjort os bekendt med de af Hr. Fotograf og Maler Busch i Nestved fremlagte Proveblade paa „Danske, slesvigske og skaanske Prospekter“, er det os en Fornøj at bevidne, at de røbe kjendeligt Talent hos ham baade til at fotografere og til at benytte Fotografien i Kunstens Tjeneste, idet navnlig Standpunktet i Reglen er saa vel valgt, at foruden en tydelig Fremstilling af Hovedgjenstanden tillige faaer et smukt og samlet Billede af det Hele. Det skulde derfor ogsaa glæde os, hvis Hr. Busch's Foretagende maatte nyde Fremgang, det tilvisse fortjener.

Kjøbenhavn, den 15de November 1865.

Herholdt,

Professor.

F. Meldahl,

Professor.

J. J. A. Worsaae,

Etatsraad, Directeur.

DANSKE OG SLESVIGSKE

PROSPEKTER.

Fotograferede og udgivne af Maler J. F. BUSCH.

MED TILHØRENDE TEXT.

3. HEFTE.

NESTVED.

I KOMMISSION HOS EMIL FIX.

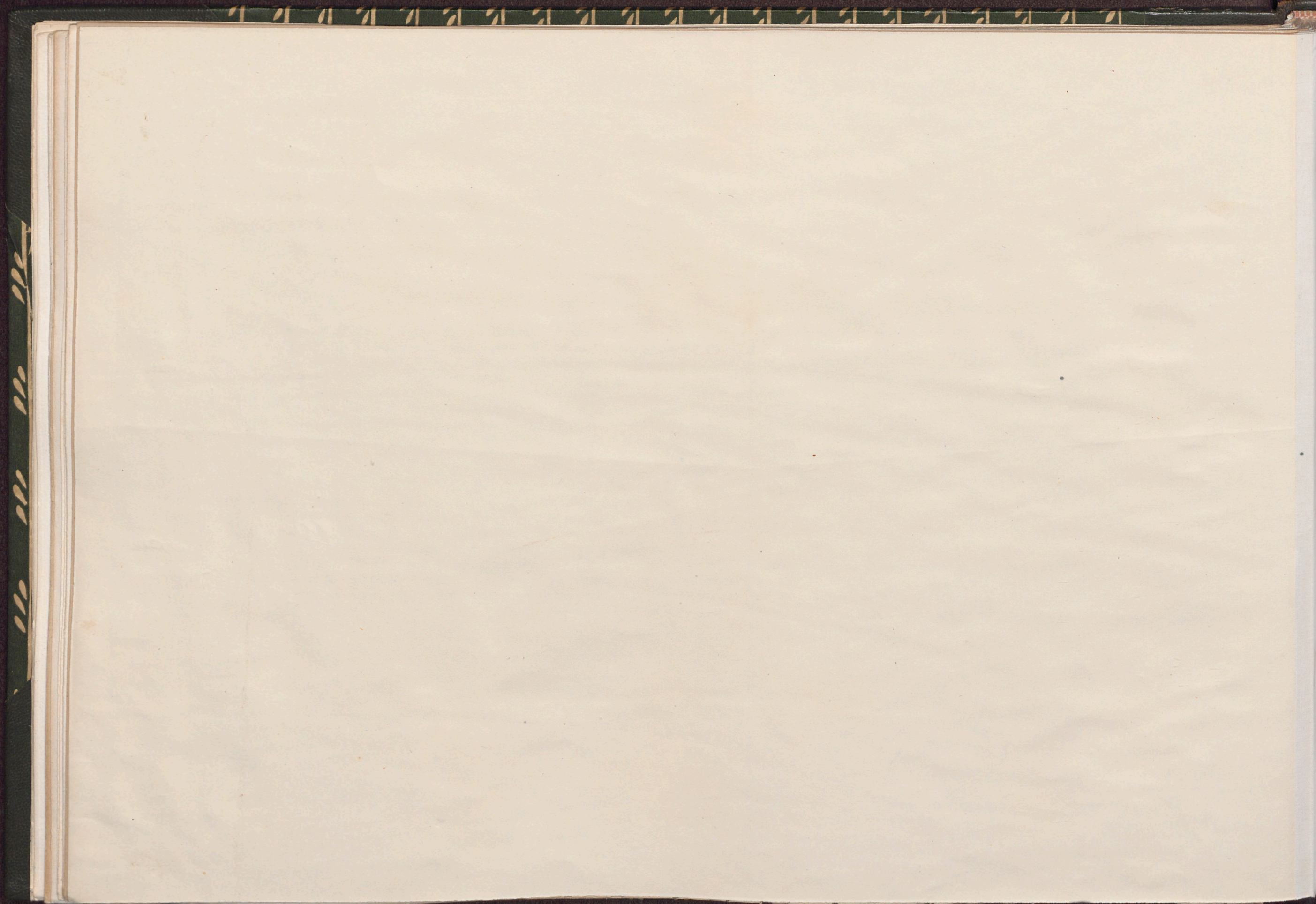
TRYKT HOS A. P. BANG.

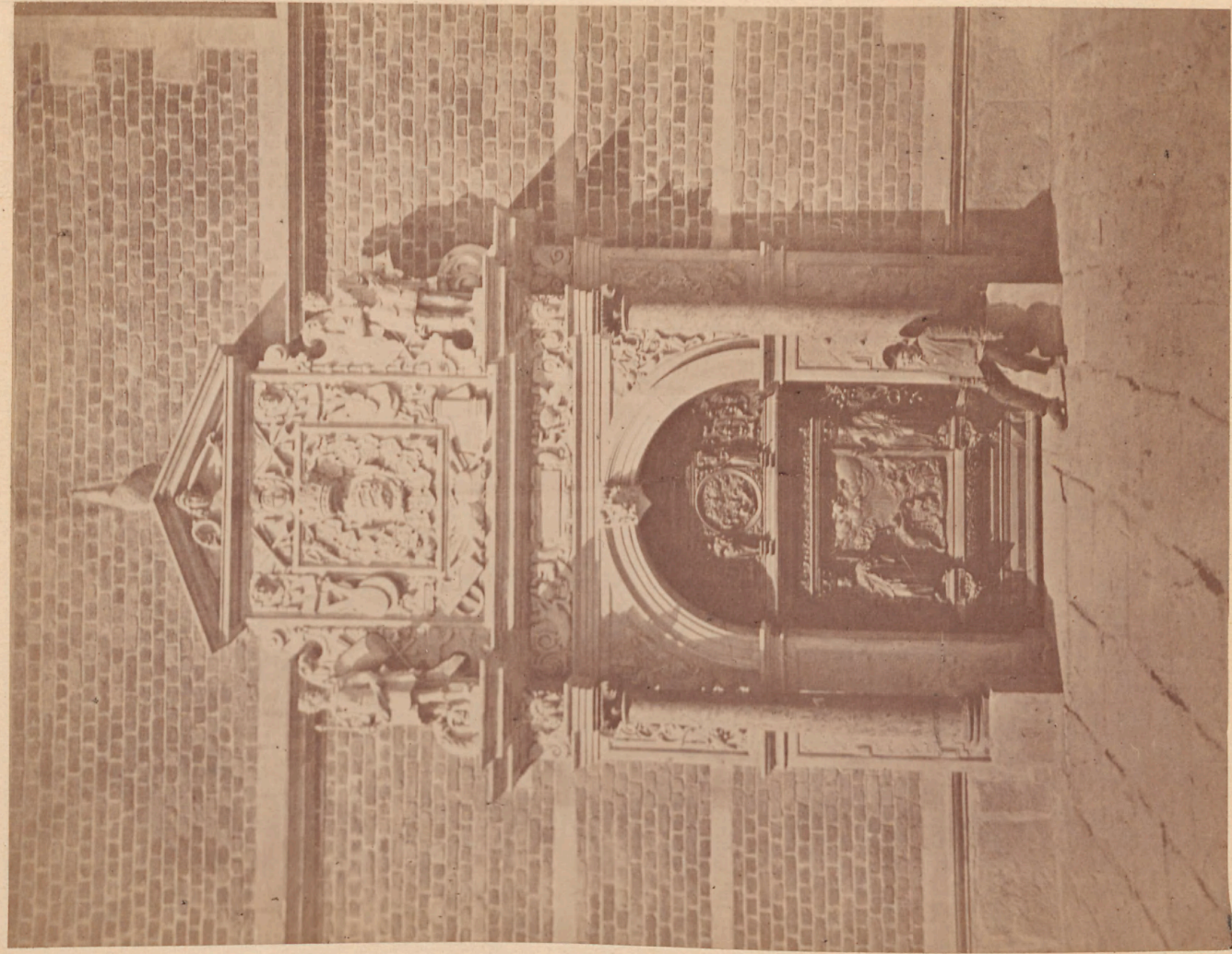
De to første Blade fremstille to af Frederiksborg Slotskirkes væsentligste Prydelser, den smukke Kirkedør og den kostbare Prædikestol. Den Første er af Egetræ, og Fyldingerne beklædte med ziirlig udført Billedskjærerarbeide, forestillende Christi Daab med to store Figurer, Apostlene Petrus og Paulus, hver ved sin Side, og ovenover i en Medaillon Dommedag med Jesus og Moses ved Siderne. Over Døren findes det danske Vaaben og Christian IV.'s Navneziffer. Kirkedøren var restaureret kort før Branden. — Prædikestolen er af Ibenholt og Sølv; paa dens fem Sider ere 5 støbte Sølvstatuer af omtrent en Alens Høide, Christus imellem de 4 Evangelister, anbragte i Nischer, og ved Siden af hver Nische staae to Søiler, ligeledes af Sølv, omgivne af krusede Arabesker.

J. K.

Ved Vandet af Sjællands største Strøm Suusaaen drives Hjulene til Maglemølle, som her sees afbildet, beliggende vel knap en Kvartmiil fra Herlufsholm. Dens gamle faldefærdige Bygning tyder ikke paa, at dens Malings Størrelse nu staaer i Forhold til det Vandløb, der driver

den, ligesaa lidt som det svarer til dens ældgamle Navn, der betegner den som en stor Mølle. Sin Interesse har Maglemølle nu kun fra det gamle smukke Sagn, at Birgitte Gøye, Herluf Trolles ædle Hustru, som Enke boede der, og derfra førte Tilsyn med den Skole, hendes Mand og hun havde oprettet af Skovkloster; men selv dette Sagn har man villet benægte og sagt at det var blottet for al Grund. Den som nedskriver disse Linier er saa heldig at troe paa dette Sagn og har ikke seet nogen Grund anført derimod, om han endog indrømmer, at det noksom er godtgjort, at Birgitte Gøye kun af og til kan have boet paa Maglemølle. Han troer paa Sagnet og opfordrer Alle der læse disse Linier til at troe det, fordi det er stemmende med denne høihjertede Kvindes Tænkemaade og fordi det indeholder disse Smaatræk, der ikke kunne opfindes og som ere betingede af Stedets Nærhed, saasom at hun bragte Kleiner med til smaa Drengene i den hende kjære Skole. Det var vistnok ogsaa den smukke Skovsti fra Herlufsholm til Maglemølle, som Christen Qvitzov til Rørbæk vandrede, da han fandt Vei til Margrethe Høgs, Birgittes Søsterdatters Hjerte, da han endnu var Discipel paa Skolen, og hun var en blandt de mange unge Piger, som Birgitte Gøye omgav sig med og ledede ved sit Exempel.

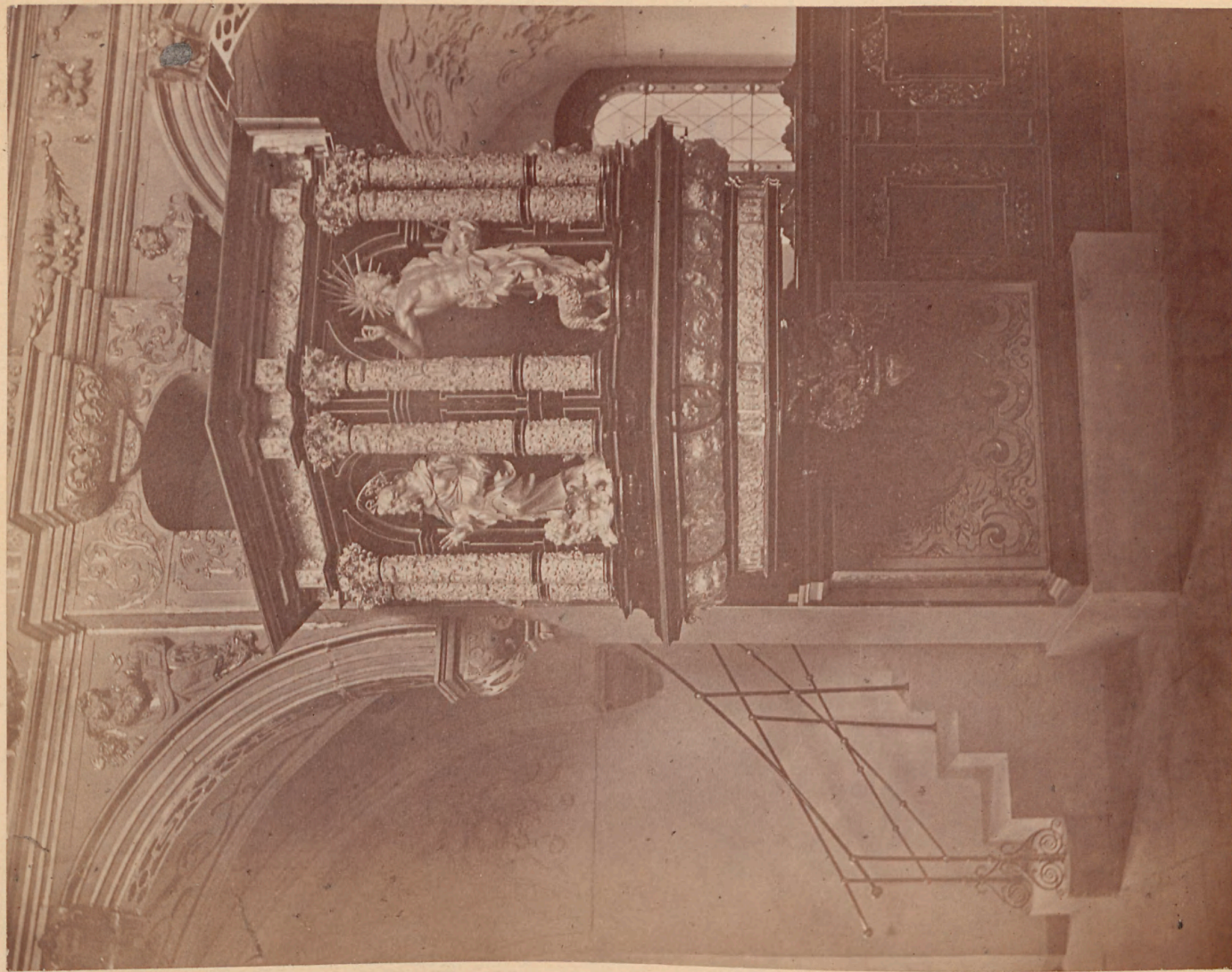

PHOTOGRAPHEREDT AF MÅLER I. F. BUSCH.

INDGANGSDØREN TIL
FREDERIKSBORGS SLOTSKIRKE.

ENBRET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

PRÆDIKESTOLEN I
FREDERIKSBORGS SLOTSKIRKE.

ENDEET

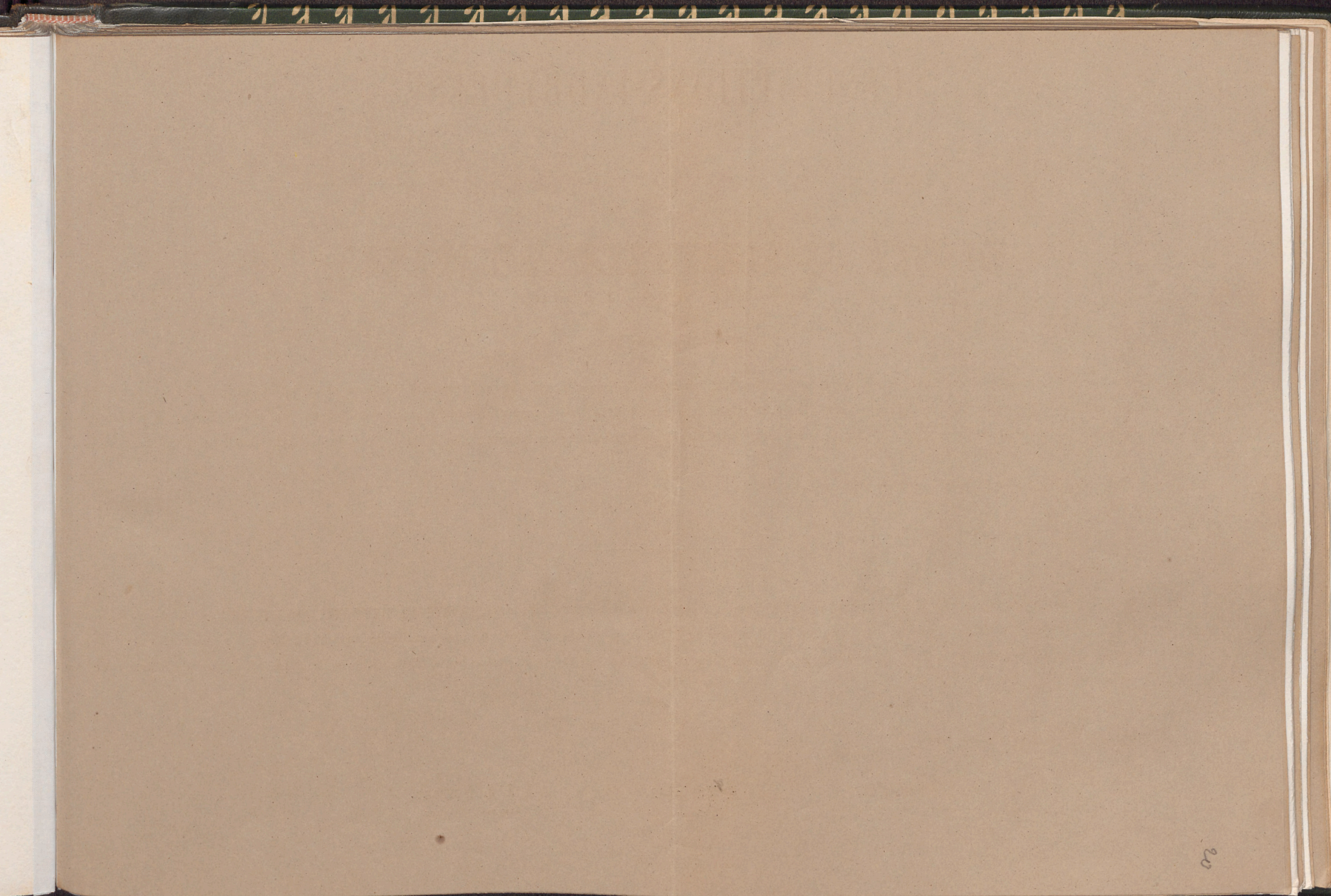

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

MAGLE MÖLLE.

ENERET.

GAUNØ.

Suus-Aaen, Sjællands største Vandløb, udmunder i Havet, ikke langt fra Nestved og Herlufsholm. Dronning Margrete anlagde et Nonnekloster paa en Ø i Aaens Munding eller Gab, og kaldte det Gabø eller Gabnø, nu Gaunø. Murene ere endnu bevarede af den gamle Klosterbygning, men Meget er tilbygget og Meget forandret, især af Gaardens berømte Eier, Statsminister, Geheimeraad, Grev Otto Thott, der døde 1785 som den sidste Mand af sin ældgamle Slægt. Han testamenterede sine tre Godser, Gaunø, Lindersvold og Strandegaard af c. 2000 Tdr. Hartkorn samt det Thottske Palais i Kjøbenhavn, hvor han i sin Levetid havde samlet det største Bibliothek (120,000 Bind), nogen Privatmand havde eiet, til Oprettelsen af et Stamhuus for sin Morbroders Sønnesøn, Kammerherre Reedtz til Vaargaard, der herefter antog Navnet Reedtz-Thott. En Sønnesøn af denne Sidstnævnte er nu Besidder af Stamhuset, der 1805 blev ophøiet til et Baroni. Til dette horer ogsaa en betydelig Malerisamling, der opbevares paa Gaunø, meest Portraiter af danske Adelsmænd samt af Damer, der have staaet i Forhold til de franske Konger af Huset Bourbon. I en Fløi af Bygningen er et smukt Capel, der skal have været den gamle Klosterkirke, som i Midten af det 17de Aarhundrede blev betydelig forandret og forskjønnet af Niels Trolle, Statholder i Norge, dengang Eier af Gaunø, for Gaarden 1681 kom til Thotternes Æt.

HOLMEGAARD.

Det er kun ganske enkelte gamle Herregaarde i Danmark, der ere opførte paa samme Maade, som den Gaard, hvis Afbildning vi her have liggende for os. Man har i en senere Tid givet denne Bygningsstil for Bindingsværks Bygninger Navn af Consolstil, fordi de øvre Etager ere

byggede udover de lavere. Træsnitværk paa Bjælkehovederne og imellem Træværket horer til det Characteristiske for Formen. Vi finde et ikke ringe Antal Bygninger af denne Art i vore Kjøbstæder, og de ere næsten alle ligesom Holmegaard opførte i Midten af det 17de Aarhundrede, nogle lidt før. Deres Tid naaede her i Landet knap et Aarhundrede. Gaarden er gammel som Sæde for adelige Slægter. Allerede i det 15de Aarhundrede tilhørte den Familien Griis, senere Møltingerne; Frederik den Andens berømte Rigshofmester Peder Oxe horer ogsaa til dens Besiddere, og han skal have lagt Grunden til den nuværende Hovedbygning, som dog først opførtes 60 Aar senere af Admiral Claus Daa til Ravnstrup, hvis Søn Oluf Daa 1645 opførte Stalde og Ladebygninger af hugne Kampesteen. I Begyndelsen af vort Aarhundrede kjøbte Geheimeraad Christian Sophus Grev Danneskjold-Samsø Holmegaard, fra hvilken han bortsolgte Godset (81 Gaarde). Hans efterlevende Hustru, Johanne Henriette Valentine født Kaas, anlagde 1825 det Glasværk ved Gaarden, hvis talrige Bygninger vi paa det andet Billede seer i Mellemgrunden, skilt fra Forgrunden ved den store udstrakte Mose (c. 700 Tdr. Land), der omgiver den Holm, som har givet Gaarden Navn og Plads, medens selve Mosen ved sit rige Brændselsmateriale (nu aarlig 10—12 Millioner Stkr. Tørv), der ellers for Storstedelen vilde have ligget unyttigt, gav Anledning for den dygtige og driftige Eierinde til at grunde en Industri, der er fortsat og udvidet under hendes Arving til Holmegaard, Sønnen Overskjænk Grev Christian Danneskjold-Samsø. Man begyndte paa Holmegaard med en lille Glashytte, og fabrikerede da kun Bouteiller; nu er der reist 3 Hytter der, og Fabrikationen paa denne Moderfabrik, der glæder sig ved de blomstrende Døttre, Kastrup paa Amager og Godthaab ved Helsingør, er gaaet over til Hvidtglas. Foruden Glasværk drives der ogsaa Teglsteenstilvirkning ved Holmegaard.

Billedet af Mosepartiet ved Holmegaard er seet fra Landsbyen Fensmark. I denne By fødtes af Præsteforældre den 29de Juli 1796 den Mand, om hvem det er udsagt:

I Marmor smuldrer mangt et Navn herved,
I Træsnit, Dit skal staae for Evigheden.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

GAUNÖ.

ENERET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. P. BUSCH.

HOLMEGAARD.

ENERET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

UDSIGT OVER HOLMEGAARDS
GLASVÆRK OG MOSE.

ENERET.

SUBSCRIPTIONS-INDBYDELSE.

DANSKE OG SLESVIGSKE PROSPEKTER,

fotograferede af Maler J. F. Busch.

Med tilhørende Text.

Denne Samling vil komme til at indeholde saavel et passende Udvalg af Landskabsbilleder, der egne sig til at fotograferes, som af de interessanteste Kirker, Slotte, Herregaarde, Ruiner og andre mærkelige Bygninger, Mindesmærker o. s. v. Hver 6te Uge udkommer et Hefte med 3 smukt udførte Fotografier opklæbde paa tykke Cartons og ledsagede af en kortfattat veiledende Text. — Prisen er ansat til 1 Rd. 48 Sk. pr. Hefte og Subskriptionen er bindende for en Aargang eller 8 Hefter, hvorimod enkelte Hefter og Blade kun leveres til en forhøiet Priis.

Subskription modtages i alle Boglader, samt hos Udgiveren.

Efterat have gjort os bekjendt med de af Hr. Fotograf og Maler Busch i Nestved fremlagte Prøveblade paa „DANSKE OG SLESVIGSKE PROSPEKTER“, er det os en Fornøielse at bevidne, at de røbe kjendeligt Talent hos ham haade til at fotografere og til at benytte Fotografien i Kunstens Tjeneste, idet navnlig Standpunktet i Reglen er saa vel valgt, at man foruden en tydelig Fremstilling af Hovedgjenstanden tillige faaer et smukt og samlet Billede af det Hele. Det skulde derfor ogsaa glæde os, hvis Hr. Busch's Foretagende maatte nyde den Fremgang, det tilvisse fortjener.

Kjøbenhavn, den 15de November 1865.

Herholdt,
Professor.

F. Meldahl,
Professor.

J. J. A. Worsaae,
Etatsraad, Directeur.

DANSKE OG SLESVIGSKE

PROSPEKTER.

Fotograferede og udgivne af Maler J. F. BUSCH.

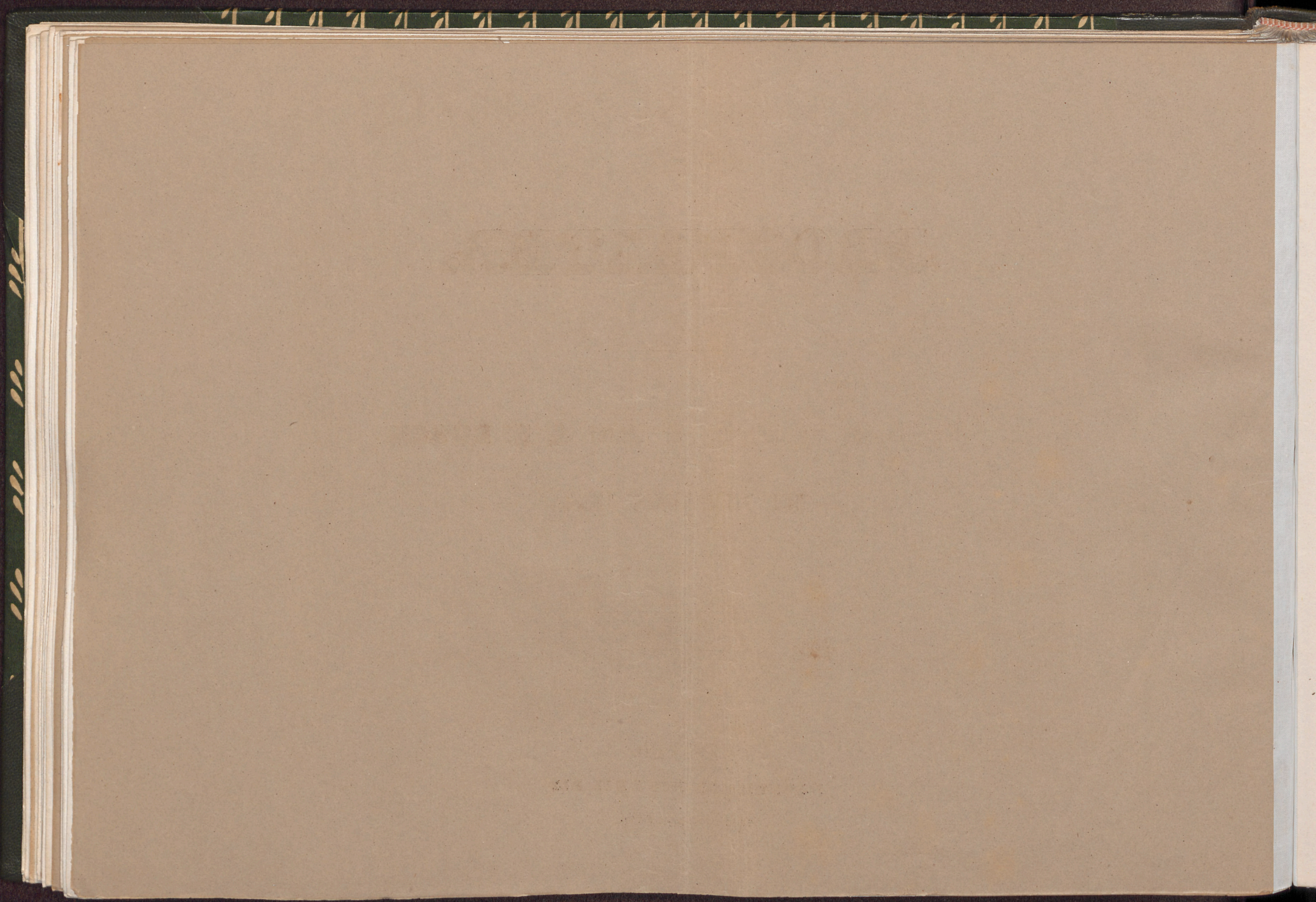
MED TILHØRENDE TEXT.

5 HEFTE.

NESTVED.

I KOMMISSION HOS EMIL FIX.

TRYKT HOS A. P. BANG.

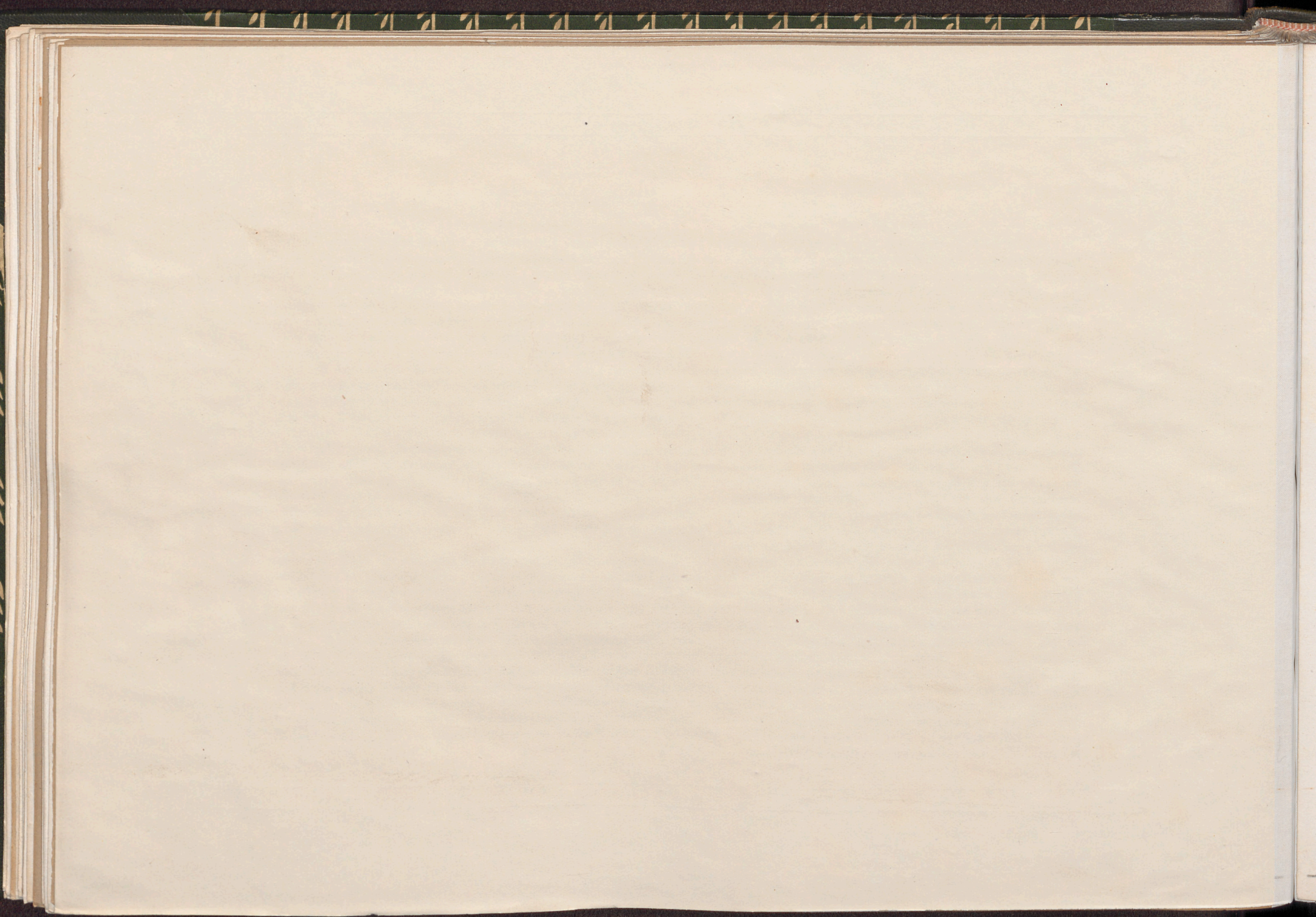
Sorø.

Jeg veed en Egn, omkranset rundt af Lunde,
Hvor Bøgen suser for den sagte Vind;
Hvor gamle Minder dybt i Skoven blunde,
Og vie den til stille Tænkning ind;

Bag Lindens Blad dog høres Fuglekvidder
Og Nattergalen her en Tilflugt fandt,
Hvor store Navne dybt i Barken sidder
Og voxe større med hvert Aar, der svandt.

Skjalm Hvides Søn Asger Ryg, de herlige Tvillingbrødre Absalon og Esbern Snares Fader, stiftede i Forening med sine Brødre Ebbe og Suno i Midten af det 12te Aarhundrede paa den af skovkrandsede Indsøer omgivne Sor Ø et Kloster for Benedictinermunke. Det fortælles, at Asger i saa høj Grad skjænkede Sorø og dets Kloster sin Kjærlighed, at han forinden sin Død gav sig ind i Klosteret tilligemed sin Hustru, den ædle Inge. I Klosterets Steenkirke lagdes ogsaa til Hvile baade Asger og Inge samt Ebbe Skjalmsen med hans tvende Hustruer og deres Børn. Hvide-Ætens største Mand, den Mand, der mere end nogen Anden hævede Valdemarernes Tid til Danmarks navnkundigste, Absalon, Erkebiskop i Lund og Biskop i Roskilde, „paa eengang Biskop og Kriger, nidkjær i Kongens Raad, trofast som Ven, Beskytter af Lærdom, ligesaa snild som tapper“, skulde dog reise Sorø endnu højere end hans berømmelige Fader havde formaaet. — Den 13de Juni 1161 nævnes som den Dag, da han omdannede Benedictiner-Klosteret til et Cistertienser Abbedi, „og fra den Dag gav Gud Stedet Velsignelse saa det voxede og bar Frugt i Gud“; han udstyrede det nye Abbedi rigeligt med Jordegods; han byggede dets Kirke, og dets Munkeceller i 3 Fløie, der med Kirken som 4de Fløi dannede den indre Klostergaard, omgiven mod denne af en aaben Søilegang, den saakaldte Munkegang; han drog om Klosteret og dets Udbygninger en Ringmuur med Indkjørsel gennem et Porttaarn, maaskee det samme, som endnu den Dag i Dag findes. Til den nybyggede Kirke lod han sin Farfaders og Farbroders, Skjalm Hvides og Tokes Been henflytte fra Fjenneslev Kirke og indmure i en Pille ved det sydlige Sidechor. Selv fik han sin Grav paa det helligste Sted i Kirken, nemlig i Høichoret foran det til Jomfru Marie indviede Høialter. Foran Trinene til Høichoret hvilede Esbern Snare med sine Sønner og Sønnesønner, og 1285 blev Absalons Forældres og Slægtninges Been flyttede fra den fornævnte mindre Kirke og begravne i Klosterkirkens Chor, saaledes at Absalon kom til at hvile mellem begge sine Forældre. Af Absalons vidstrakte Bygninger har Tiden kun levnet Kirken, der dog flere Gange er underkastet Forandringer, Porttaarnet og nogle ved deres Capitæler mærkelige Granitsøiler. En ødelæggende Ildbrand overgik Klosteret 1247, hvorved Kirken ogsaa leed meget; det er formodentlig som Følge heraf, at Høichoret i det 15de Aarhundrede maatte ombygges, hvilken Ombygning senere atter maatte fornyes. Vi see derfor paa Kirkens her fremstillede Ydre Spor af tvende forskellige Perioder i Bygningskunsten: paa Skibet de runde Buer fra det 12te og 13de Aarhundrede og paa Choret Spidsbuerne, der afløste hine. De takkede Gavle paa Porttaarnet ere vistnok ogsaa en senere Tilfoining fra Spidsbuenes Tid.

Da Sorø havde ophørt at være Kloster, blev det af Frederik den Anden oprettet til „en besynderlig og bedre Kongelig Skole“; Christian den Fjerde forenede hermed et ridderligt Academi og doterede dette med rige Indtægter. Svenskekrigen ødelagde denne Høiskole. Ludvig Holberg blev ikke mere berømt ved at lade sig gjøre til Baron, men han foiede et Blad til sin Hæderskrands ved at skjænke sit Baroni til det af Kong Frederik den Femte nyoprettede ridderlige Academi paa Sorø, i hvis Kirke han fandt sit Hvilested. Dette Academi blomstrede dog heller ikke længe; Frederik den Sjette organiserede atter Sorø og nu baade til Skole og Academi; den seneste Tid har seet Akademiet atter blive nedlagt, og Sorø er fortiden en combineret lærd og real Skole med Opdragelsesanstalt. Under disse vekslede Skjæbner har Underviisningsanstalten benyttet trende Bygninger: den gamle Klostergaard, der findes afbildet hos Resen, Academibygningen fra Frederik den Femtes og Holbergs Tid, der afbrændte 1813, i Rococo Stil, afbildet hos Thurah, og den nuværende Academibygning i moderne Stil, paabegyndt 1822, efter Tegning af Professor Malling. Vi see den her paa Billedet tilligemed den til samme Tid opførte Rectorbolig beliggende tilvenstre. — Tage vi alle tre Billeder for os, see vi Modsætningen mellem den ærværdige Klosterkirke og den moderne Bygning. Tage vi det næstfølgende Billede med og lade der Blikket trænge gennem Aabningen paa Porttaarnet, seer man den lille Bygning i Rococo Stil, som Ingemann i saa mange Aar beboede. Vi have da Ytringer af Architecturens fire Hovedmomenter i Danmark: Rundbuen i Kirkens Skib, Spidsbuen i Choret, Rococoen og den nyere Renaissance, og vi have et samlet Indtryk af Sorøs vekslede Skjæbne gennem syv Aarhundreder.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

SORØ KIRKE.

ENERET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

SORØ KIRKE.

ENERET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

SORØ ACADEMI.

ENERET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

KLOSTERPORTEN I SORÖ.

ENERET.

ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ ナ

SUBSCRIPTIONS-INDBYDELSE.

DANSKE OG SLESVIGSKE PROSPEKTER.

fotograferede af Maler J. F. Busch.

Med tilhørende Text.

Denne Samling vil komme til at indeholde saavel et passende Udvalg af Landskabsbilleder, der egne sig til at fotograferes, som af de interessanteste Kirker, Slotte, Herregaarde, Ruiner og andre mærkelige Bygninger, Mindesmærker o. s. v. Hver 6te Uge udkommer et Hefte med 3 smukt udførte Fotografier opklæbede paa tykke Cartons og ledsagede af en kortfattat veiledende Text. — Prisen er ansat til 1 Rd. 48 Sk. pr. Hefte og Subskriptionen er bindende for en Aargang eller 8 Hefter, hvorimod enkelte Hefter og Blade kun leveres til en forhøiet Priis.

Subskription modtages i alle Boglader, samt hos Udgiveren.

Efterat have gjort os bekendt med de af Hr. Fotograf og Maler Busch i Nestved fremlagte Prøveblade paa „DANSKE OG SLESVIGSKE PROSPEKTER“, er det os en Fornøielse at bevidne, at de røbe kjendeligt Talent hos ham haade til at fotografere og til at benytte Fotografien i Kunstens Tjeneste, idet navnlig Standpunktet i Reglen er saa vel valgt, at man foruden en tydelig Fremstilling af Hovedgjenstanden tillige faaer et smukt og samlet Billede af det Hele. Det skulde derfor ogsaa glæde os, hvis Hr. Busch's Foretagende maatte nyde den Fremgang, det tilvisse fortjener.

Kjøbenhavn, den 15de November 1865.

Herholdt,
Professor.

F. Meldahl,
Professor.

J. J. A. Worsaae,
Etatsraad, Directeur.

DANSKE OG SLESVIGSKE

PROSPEKTER.

Fotograferede og udgivne af Maler J. F. BUSCH.

MED TILHØRENDE TEXT.

6 HEFTE.

NESTVED.

I KOMMISSION HOS EMIL FIX.

TRYKT HOS A. P. BANG.

Vordingborg — Øringe.

Saa forskjelligt disse Navne end lyde, saa ere de dog vistnok af samme Oprindelse. Paa en lavtliggende Odde, en Øre, var et Thingsted Ørething; Stedet, hvor det laa, er det nuværende Øringe. Vi see paa Afbildningen, hvorledes det som en Halvø strækker sig ud i Havet. Den af Valdemar den Første i det 12te Aarhundrede lige nordfor anlagte Borg fik Navn Ørething; Saxo Grammaticus kalder endnu Stedet Ortunga; Ortingborg blev let til Vordingborg. Af Borgen findes nu kun Ruiner. Nogle af Muurlevningerne ere vel endog fra Valdemar den Førstes og Valdemar den Andens Tid, det høie runde Taarn er derimod bygget af Valdemar Atterdag, der udvidede den ældre Borg omtrent i Midten af det fjortende Aarhundrede. Det fortælles, at han byggede dette runde Taarn, for deri at indsætte de Fanger, han i Krigen med Hansestæderne vandt fra disse. Han prydede Taarnets Spiir med en Guldgaas, og Navnet Gaasetaarnt, som det endnu den Dag idag bærer, skriver sig vel derfra. En Hentydning har denne Prydelse vistnok indeholdt, maaskee til det Ordspil mellem Gense og Hense, som forekommer i Valdemars berømte plattyske Vers, som han gjorde i Anledning af de 77 Hansestæders Krigserklæring:

Söven und Söventig Hense
Und Söven und Söventig Gense;
Bieten mich nicht die Gense,
So frag ich nicht een Schit na die Hense.

Kommer man til Vordingborg, maa man gaae op i dette Taarn, der endnu indeholder ældgamle Fængselsrum, for at see den vidtstrakte Udsigt, lige henrivende, hvad enten man skuer ind ad Landet til över de rige Skovstrækninger og hen mod de lyngbrune Kulsbjerge, eller man seer ud over Vordingborg Bugten med dens Smaaøer og Falsters samt Lollands fjernere Kyster. Nærmest ligger dog den lille Halvø, paa hvilken Sindssygeanstalten Øringe er bygget (1855—58) tæt op til det smukke Haveanlæg og den Anstalten ligeledes tilhørende Skov. Det skal nævnes til vor ellers saa materielle Tids Roes, at den paa en saa smuk Maade har draget Omsorg for de Sindslidende; ikke nok, at man har sørget for Pleie og Lægedom i rummelige og vel indrettede Boliger, man har ogsaa valgt de skønneste Steder i Landet til Anlægget af disse Hjem for Ulykkelige, der trykkes af et tungt Sind. Hvor skulde man vel finde den danske Naturs herligste Prydelser, det blaa Vandspeil og Bøgeskovens skjærmende Hang, forenede saaledes som her, ved Issefjordens inderste Viig og paa Aarhuusbugtens Høislette? Disse storartede Sygehjem kappes i en hensigtsmæssig Indretning, og Øringe staaer ikke tilbage for de tvende andre. Det er ikke mindre interessant end at skue ud fra Valdemars-Taarnets Tag, at see hvad en omhyggelig og menneskekjærlig Tanke har vidst at ordne for de Sjælelidende, der tye herhen. Man maa da ogsaa gjøre en Vandring gennem den velanlagte Have og den smukke Skov paa Halvøens Spids, der som et storartet Parkanlæg staaer i Forbindelse med Haven.

6

35

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

UDSIGT FRA VALDEMARS TAARNET
OVER VORDINGBORG

ENERET.

36

32

40

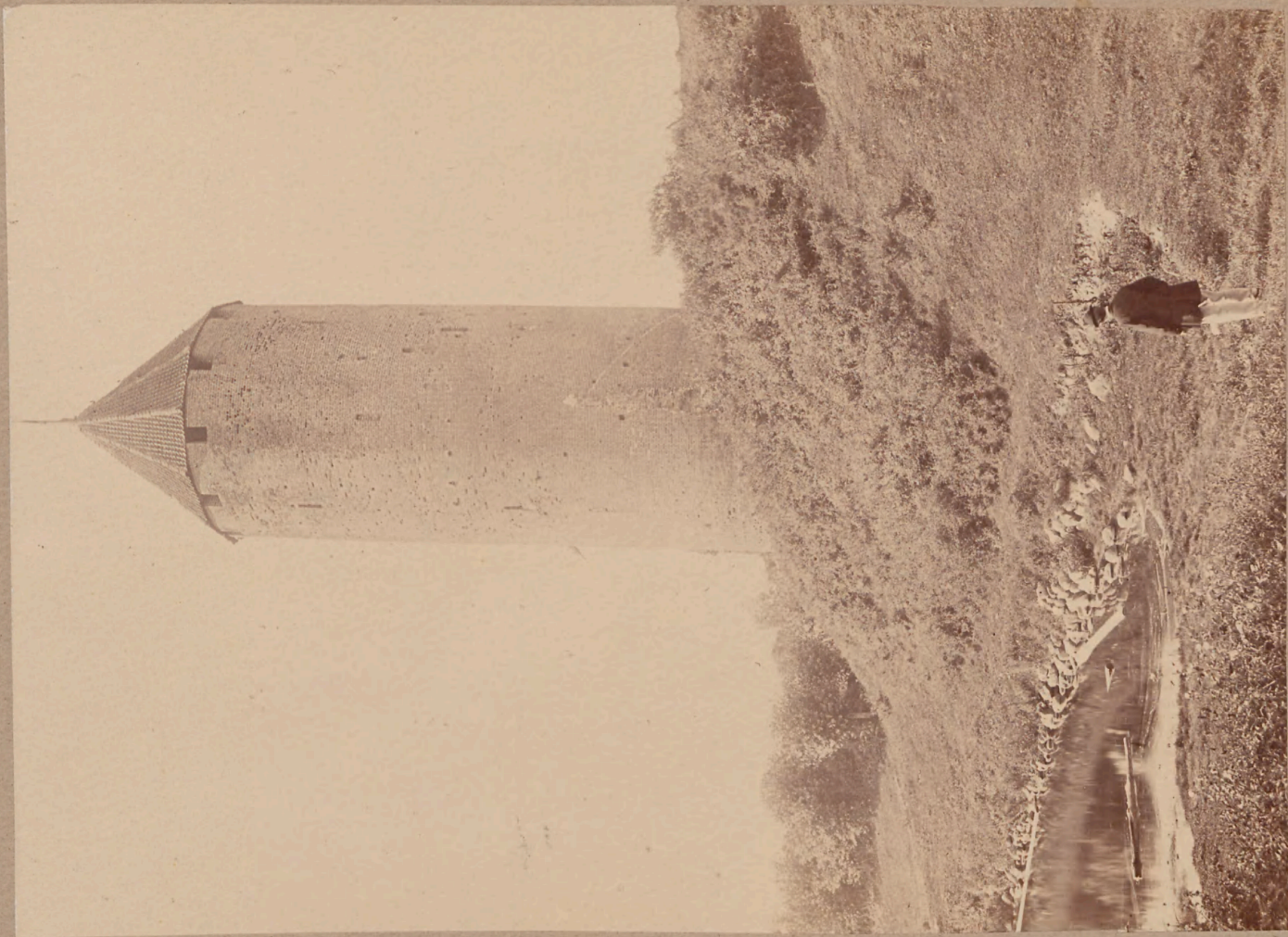

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

RUINERNE AF VALDEMARS SLOT.

ENERET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH.

GAASETÅARNET.

ENERGET.

PHOTOGRAPHERED AF MALER I. F. BUSCH

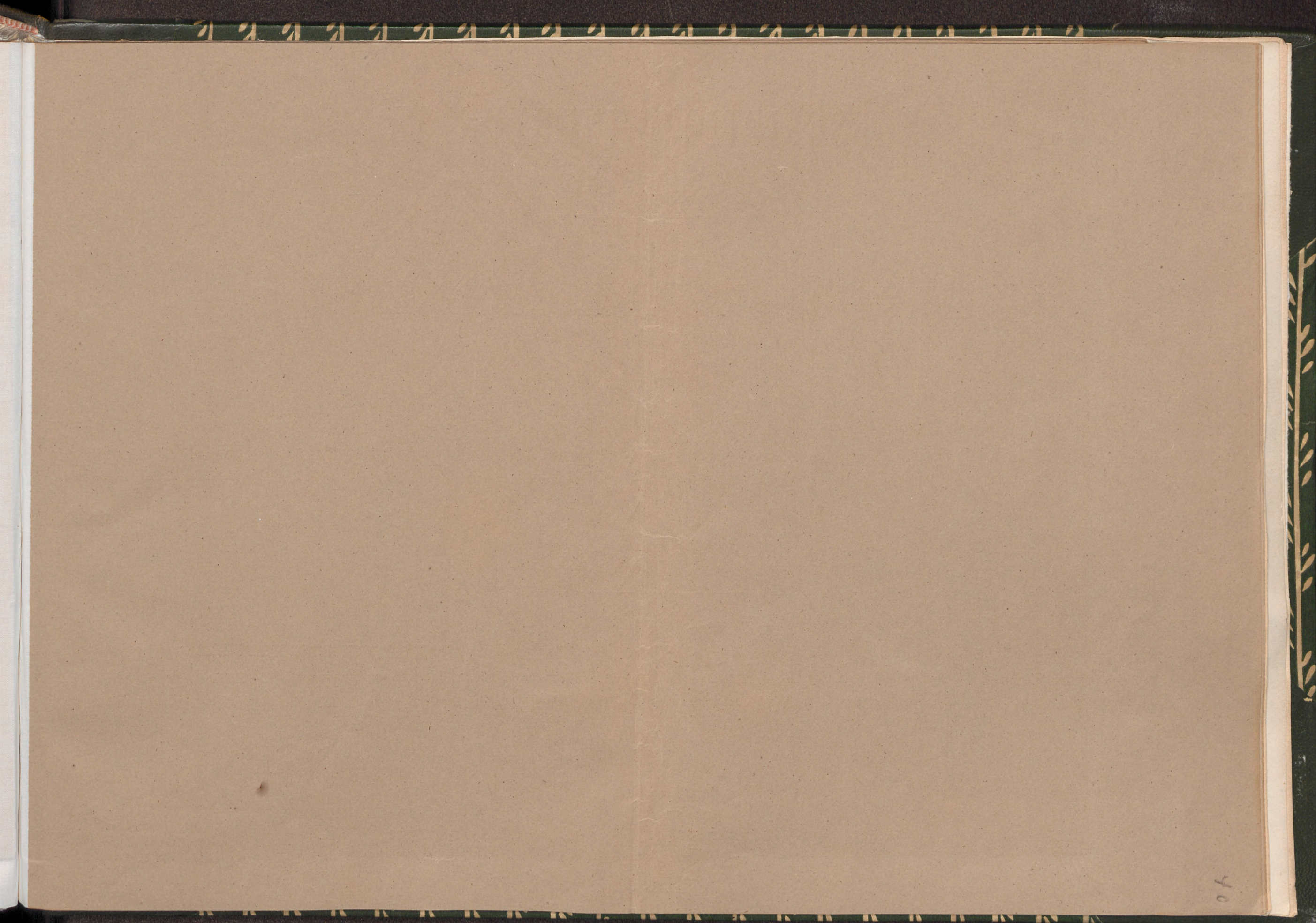
UDSIGT FRA VALDEMARS TAARNET
OVER ORINGE.

ENERET.

39

40

SUBSCRIPTIONS-INDBYDELSE.

DANSKE OG SLESVIGSKE PROSPEKTER,

fotograferede af Maler J. F. Busch.

Med tilhørende Text.

Denne Samling vil komme til at indeholde saavel et passende Udvalg af Landskabsbilleder, der egne sig til at fotograferes, som af de interessanteste Kirker, Slotte, Herregaarde, Ruiner og andre mærkelige Bygninger, Mindesmærker o. s. v. Hver 6te Uge udkommer et Hefte med 3 smukt udførte Fotografier opklæbede paa tykke Cartons og ledsagede af en kortfattat veiledende Text. — Prisen er ansat til 1 Rd. 48 Sk. pr. Hefte og Subskriptionen er bindende for en Aargang eller 8 Hefter, hvorimod enkelte Hefter og Blade kun leveres til en forhøiet Priis.

Subskription modtages i alle Boglader, samt hos Udgiveren.

Efterat have gjort os bekendt med de af Hr. Fotograf og Maler Busch i Nestved fremlagte Prøveblade paa „DANSKE OG SLESVIGSKE PROSPEKTER“, er det os en Fornøielse at bevidne, at de røbe kjendeligt Talent hos ham baade til at fotografere og til at benytte Fotografien i Kunstens Tjeneste, idet navnlig Standpunktet i Reglen er saa vel valgt, at man foruden en tydelig Fremstilling af Hovedgjenstanden tillige faaer et smukt og samlet Billede af det Hele. Det skulde derfor ogsaa glæde os, hvis Hr. Busch's Foretagende maatte nyde den Fremgang, det tilvisse fortjener.

Kjøbenhavn, den 15de November 1865.

Herholdt,
Professor.

F. Meldahl,
Professor.

J. J. A. Worsaae,
Etatsraad, Directeur.

DANSKE OG SLESVIGSKE

PROSPEKTER.

Fotograferede og udgivne af Maler J. F. BUSCH.

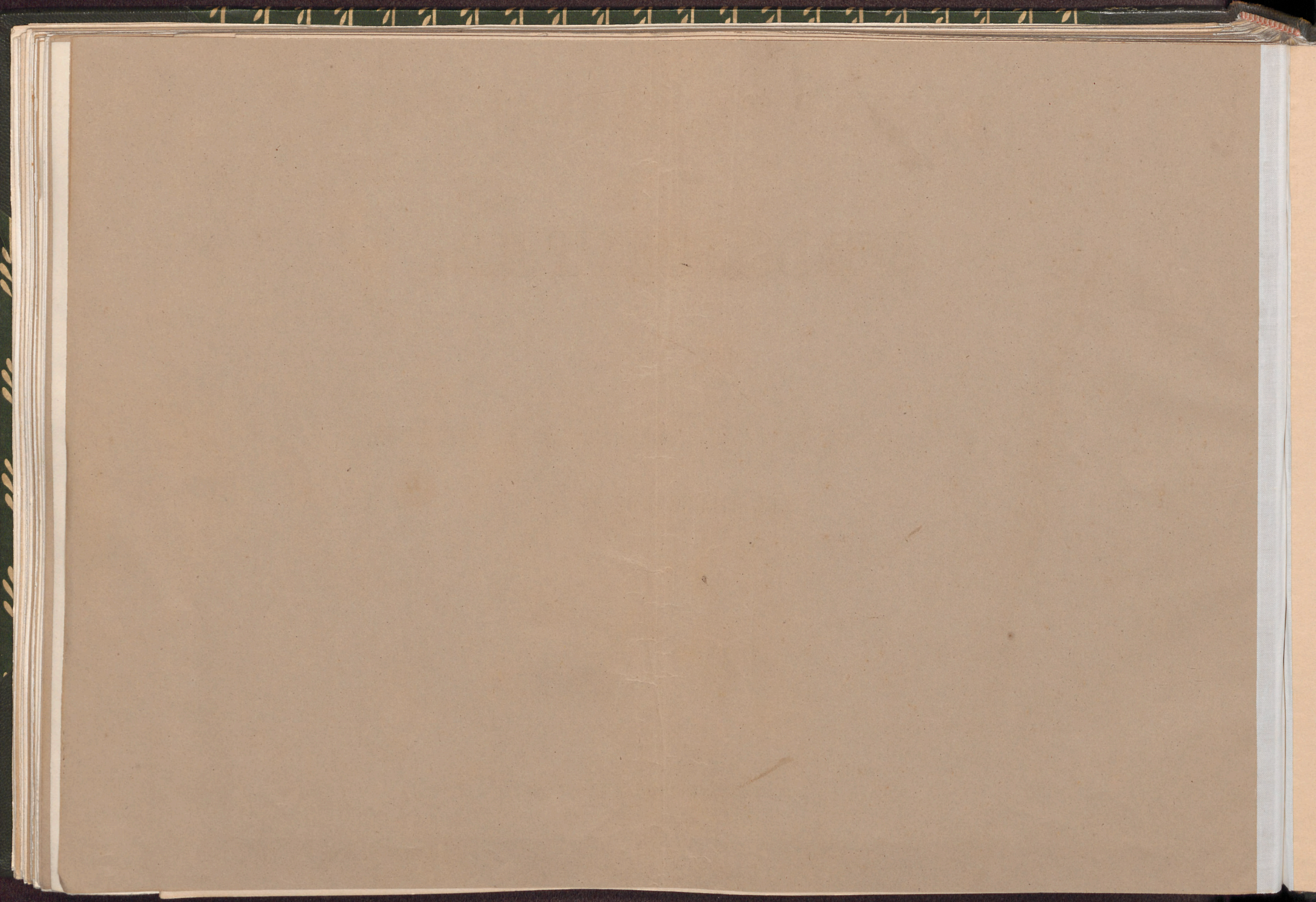
MED TILHØRENDE TEXT.

HEFTE.

NESTVED.

I KOMMISSION HOS EMIL FIX.

TRYKT HOS A. P. BANG.

Præstø Kirke,

mærkelig ved de 3 sidelagte Gavle med Udsmykning fra Spidsbuetiden, hørte til St. Antonii Kloster, som blev anlagt i Christian den Førstes Tid i Præstø og som senere fik et Filialkloster i Kjøbenhavn, om hvilket Antoni-Stræde endnu bærer Minde. Til Klosteret henvise de 2 mindre Klokker i Taarnet: de ere begge mærkede med Antoniuskorset, der er formet som et latinsk stort T.

I Aaret 1563 befalede Kong Frederik den Anden, at det øde Kloster i Præstø skulde nedbrydes med Undtagelse af Kirken. Det er denne vi see her. Den er nu den lille Kjøbstads Sognekirke og Byens eneste Mærkværdighed.

Men Byen har dog paa sit Landdistricts Grund og kun en lille Spadseretour derfra en anden Mærkværdighed, som Ingen, der kommer dertil, forsømmer at see. Det er det smukke Herresæde

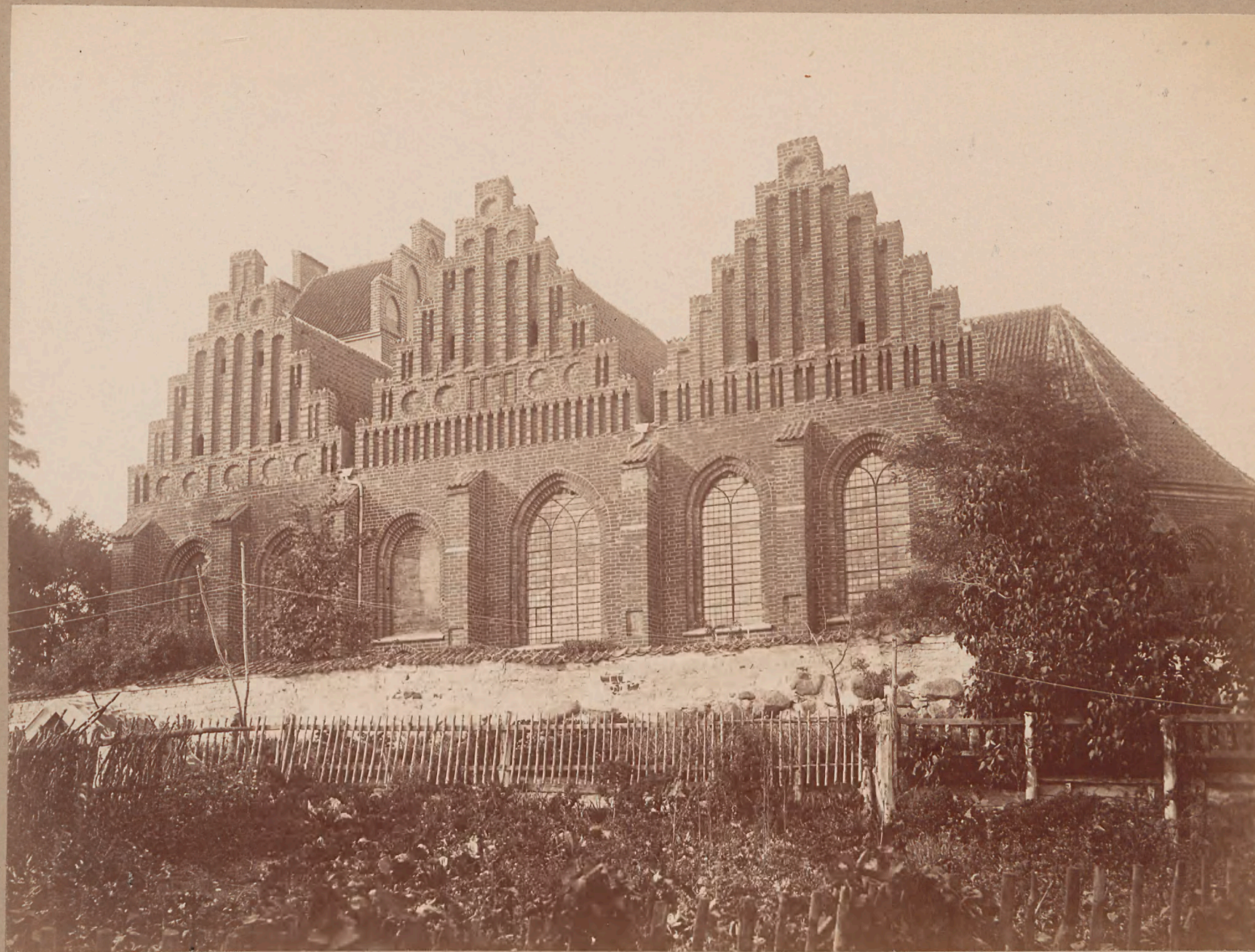
Nysø,

der tilhører Hr. Stampe, Baron af Stampenborg. Til dette Baroni hører ogsaa Herregaarden Jungshoved, i sin Tid et kongeligt Slot. Vor ved sine „Erklæringer“ saa berømte Lovkyndige, Geheimeconferentsraad og Geheime-Statsminister Henrik Stampe, der døde 1789 uden at efterlade sig Børn, havde ved Testamente bestemt en Capital af 200,000 Rdlr. dansk Courant til at indkjøbe et Baroni for Brodersønnen, Captain af Sø-Etaten Holger Stampe. Dette skete alt Aar 1800, da de 2 nævnte Godser Nysø og Jungshoved bleve kjøbt for 207,000 Rdlr. D. C. — nu vilde man ikke kunne købe dem for det Tredobbelte. 1809 bleve de oprettede til Baroni og besiddes af Sønnesønnerne af Holger Stampe. En senere Tid skulde knytte et endnu større Navn end Henrik Stampes til Herregaarden Nysø, og det skete dengang, da Bertel Thorvaldsen, der havde gjort Bekjendtskab med Stampes i Italien, efter sin Hjemkomst til Danmark for der at tage stadigt Ophold, om Sommeren tog Ophold hos denne gjæstfri Familie i det paa skønne Naturomgivelser saa rige Hjem.

Et lille Atelier

blev snart indrettet for ham i Haven og det er nu blevet til et Museum for Thorvaldsenske Arbeider, hvoraf flere ere fremkomne under Mesterens Haand paa selve Stedet. Af dette, Nysø's største Mærkværdighed, gives her et særskilt Billede. Det sees forøvrigt ogsaa i det Mindre paa Billedet af Nysø.

Maler J. F. Busch's Photographi Atelier.

Tilkjendt Sølv-Medaille.

DANSKE BILLEDER.

(ENEBERETTIGET.)

43

46

Maler J. F. Busch's Photographi Atelier.

Tilkjendt Sølv-Medaille.

DANSKE BILLEDER.

(ENEBERETTIGET.)

hh
46

Maler J. F. Busch's Photographi-Atelie:.

Tilkjendt Sølv-Medaille.

DANSKE BILLEDER.

(ENEBERETTIGET.)

SUBSCRIPTIONS-INDBYDELSE.

DANSKE OG SLESVIGSKE PROSPEKTER,

fotograferede af Maler J. F. Busch.

Med tilhørende Text.

Denne Samling vil komme til at indeholde saavel et passende Udvalg af Landskabsbilleder, der egne sig til at fotograferes, som af de interessanteste Kirker, Slotte, Herregaarde, Ruiner og andre mærkelige Bygninger, Mindesmærker o. s. v. Hver 6te Uge udkommer et Hefte med 3 smukt udførte Fotografier opklæbede paa tykke Cartons og ledsagede af en kortfattet veiledende Text. — Prisen er ansat til 1 Rd. 48 Sk. pr. Hefte og Subskriptionen er bindende for en Aargang eller 8 Hefter, hvorimod enkelte Hefter og Blade kun leveres til en forhøiet Priis.

Subskription modtages i alle Boglader, samt hos Udgiveren.

Efterat have gjort os bekjendt med de af Hr. Fotograf og Maler Busch i Nestved fremlagte Prøveblade paa „**DANSKE OG SLESVIGSKE PROSPEKTER**“, er det os en Fornøielse at bevidne, at de røbe kjendeligt Talent hos ham haade til at fotograferere og til at benytte Fotografien i Kunstens Tjeneste, idet navnlig Standpunktet i Reglen er saa vel valgt, at man foruden en tydelig Fremstilling af Hovedgjenstanden tillige faaer et smukt og samlet Billede af det Hele. Det skulde derfor ogsaa glæde os, hvis Hr. Busch's Foretagende maatte nyde den Fremgang, det tilvisse fortjener.

Kjøbenhavn, den 15de November 1865.

Herholdt,
Professor.

F. Meldahl,
Professor.

J. J. A. Worsaae,
Etatsraad, Directeur.

foto A.1889

